

TÖÖLEHT 1

ÜLESANNE: SUGUPUU KOOSTAMINE

Vajalik ERMi külastamiseks muuseumitunni kirjeldusest lähtuvalt

Kujuta lehel oma pere sugupuud. Võid seda joonistada või kujutada skeemina. Kanna sugupuule oma ülenejad ja alanejad lähedased ja sugulased.

Seejärel tutvustage oma sugupuud paarides, kolmekesi või neljakesi. Kuulajad, esitage lisaküsimusi.

TÖÖLEHT 2

ÜLESANNE: TÄNAVAKÜSITLUSE ETTEVALMISTAMINE

1. Moodustage väiksed rühmad (2-4 inimest), kellega soovite Tartu linnas ringi jalutada ja vaatamisväärsustega tutvuda. **Samal ajal toimub tänavaküsitlus.**
2. Tutvuge **juhendiga tänavaküsitluse läbiviimiseks.** ([vt lk 4-6](#))
3. Leppige kokku, milliste aktuaalsete teemade kohta inimeste arvamust teada soovite. **Ühe teema saate kohustuslike teemade hulgast.**
4. Koostage iga teema kohta paar-kolm küsimust.
5. Valige välja sobivad küsimused. Kui vaja, kohendage küsimusi.
6. Proovige bussis kasutada oma telefoni diktofonina. **Teie ülesanne on tänavaküsitlust salvestada, kuid veel parem on tänavaküsitlust filmida.** Proovige seda kohe bussis teha!
7. **Harjutage bussis tänavaküsitluse läbiviimist.** Tervitage ja tutvustage end, küsige luba küsitluse salvestamiseks, esitage küsimusi, küsige vastaja nime, tänage viisakalt. Jälgige isikupäraseid detaile.
8. Proovige olla nii küsija kui vastaja rollis.
9. Arutage omavahel, kuidas te end tundsitate ja kuidas salvestamine õnnestus.
10. Mis läks hästi ja mida saab teha paremini?

Kohustuslik teema

1. Põnevad sihtkohad reisimiseks.
2. Turvaline reisimine Eestis ja välismaal.
3. Kas elama maale või linna?
4. Eesti riigi saavutused ja kitsaskohad.
5. Eesti edu ja võimalused.
6. Kultuur kui elukvaliteedi tõstja.
7. Meedia mõju ja võim.

Kohustuslik teema:

Minu küsimused:

Teema 1:

Minu küsimused:

Teema 2:

Minu küsimused:

Küsitluseks valitud küsimused (iga teema kohta üks küsimus):

JUHEND TÄNAVAKÜSITLUSE LÄBIVIIMISEKS

Soovitused küsitluse koostamiseks

1. Küsida tuleb arvamust, mitte fakte.
2. Küsimus ei tohi olla liiga üldsõnaline.
3. Küsimus peab olema sõnastatud võimalikult lühidalt ja selgelt.
4. Ühes küsimuses tuleb küsida arvamust ainult ühe asja kohta.
5. Tuleb vältida *kas*-küsimusi, sest vastus võib jääda väga lühikeseks.
6. Pole mõtet küsida asju, mis on kõigile niigi teada.
7. Tasub vältida küsimusi, mis panevad vastaja end ebamugavust tundma.

Tutvu küsimustega. Miks need ei sobi tänavaküsitluse jaoks?

Kas koolides tuleks lõpetada koduülesannete andmine?

Milline peaks olema punktisumma, millega loetakse riigieksam sooritatuks?

Mis vajaks teie välimuses muutmist?

Kas te ei taha töötada?

Mitu liiget on Riigikogus?

Kas suitsetamine on tervisele kahjulik?

Nõuandeid tänavaküsitluse läbiviimiseks

Tänavaküsitlus on intervjuu alaliik, mida kasutatakse tavaliselt siis, kui soovitakse kuulda rahva häält. Tänavaküsitluse vastajad valitakse **suhteliselt juhuslikult** nende hulgast, kes küsitluskohast mööduvad. Samas **peetakse silmas**, et vastajad **esindaksid** elanikkonna eri grupe: mehi, naisi, nooremaid, vanemaid jne. **Küsitlege vähemalt 4 inimest, nende hulgas 2 meest ja 2 naist, 2 nooremat ja 2 vanemat inimest.**

Turvalisuse mõttes **viige** tänavaküsitlus **läbi** paaristööna või kolmekesi.

Valmistage vastuste **lindistamiseks** ette telefon või diktofon, selle puudumisel varuge märkmik või tugeva alusega paberit. **Veenduge**, et oskate lindistamisfunktsiooni kasutada. Võite tänavaküsitluse ka kaameraga üles filmida.

Valige küsitlemiseks koht, kus inimesi on palju ja kus neil on vaba hetk, näiteks bussipeatus.

Veenduge, et **ümbrus** oleks turvaline ja teie küsitlus ei **tõmbaks ligi** ebasoovitavaid isikuid.

Pöörduge inimese poole enesekindlalt ja viisakalt. Üldjuhul teietage vööraid inimesi.

Alustada võite näiteks nii:

Vabandage, kas teil on üks hetk aega? Me kirjutame ajalehte artiklit laste ja vanemate suhetest. Kas olete nõus, et esitame teile sellel teemal mõned küsimused?

Vabandust, kas tohib teid hetkeks tülitada? Meid huvitab, mida inimesed arvavad kliima soojenemisest. Tahame sellest kirjutada internetiportaalile artikli. Kas oleksite nõus vastama paarile küsimusele?

Kui inimene on nõus, siis **esitlege** ennast: ***öelge oma ees- ja perekonnanimi ning õppeasutus, kus töötate. Küsige luba tema vastuse lindistamiseks. Öelge, et kasutate tema vastuseid ainult artikli kirjutamisel.***

Seejärel **esitage** küsimus ja laske inimesel vastata, samal ajal **lindistage** vastus või kirjutage see **üles**. Vajaduse korral esitage täpsustavaid küsimusi. Üleskirjutamist kasutades ärge kartke paluda inimesel oma arvamust korrata, näiteks nii:

Palun, kas te kordaksite seda veel kord, ma ei jõudnud kirjutada.

Oodake palun, ma ei jõua kirjutada.

Kui inimene ei soovi vastata, siis öelge lihtsalt:

Vabandust tülitamise pärast. Head aega!

Kui vastaja on vastamise lõpetanud, siis ***tänage teda ja öelge, et tema vastustest on suur abi.***

Suur aitäh! Aitasite meid väga palju.

Edasi ***küsige, kuidas vastaja soovib end lasta artiklis esitleda, näiteks nii:***

Kuidas me võiksime teid artiklis esitleda, kuidas on teie eesnimi ja mis tööd te teete?

Märgake ka **isikupäraseid** detaile vastaja olekus (naeratas, punastas, **kortsutas** kulmu jms), et neid hiljem artikli kirjutamise kasutada. Pange kirja **vastaja hinnanguline vanus**.

Kontrollküsimused

1. Mis eesmärgil sobib kasutada tänavaküsitlust?
2. Mida tuleks teha enne küsitluse läbiviimist?
3. Mida peaks küsimuste koostamisel arvestama?
4. Mida peaks silmas pidama vastaja valimisel?
5. Kuidas peaks küsimust alustama? Miks just nii?
6. Mida teha, kui inimene keeldub vastamast?
7. Mida peaks küsimuste esitamisel silmas pidama?
8. Kuidas on hea vastuseid fikseida? Miks just nii?
9. Mida peaks vastajale küsitluse lõpus ütlema?

KODUNE ÜLESNNE

Huvitava ja informatiivse teksti/artikli kirjutamine tänavaküsitluse vastuste põhjal

Kirjutage koos paarilisega oma tänavaküsitluse põhjal huvitav ja informatiivne tekst/artikkel, mis sobiks avaldamiseks (kooli vmt) ajalehes.

Töötage järgmiste punktide järgi.

Kirjutage mustand. Kasutage

1. tsiteerimist ja refereerimist (lk 8);
2. vähemalt kahte sarnaste või erinevate arvamuste väliendamise võimalust.
3. erinevas sõnastuses saatelauseid (iseloomustega vastajaid mitmekesiselt; nimi, amet, hinnanguline vanus, tegevus küsitluse hetkel mitteverbaalsed reaktsioonid jms).

Pange tekstile lugema kutsuv pealkiri (tutvuge valmis arvamuseartikliga lk 9).

Vormistage tekst korrekselt ja saatke meili teel õpetajale.

Parandage teksti vastavalt õpetaja tagasisidele ja oma mõtetele.

Edastage õpetajale parandatud tekst väljaprintituna.

Kuidas vormistatakse tsitaati ja kuidas refereeringut

Teiste inimeste arvamust on võimalik tekstis esitada kas tsitaadi või refereeringuna.

Tsitaat annab teise inimese arvamuse edasi täpselt sellises sõnastuses, nagu inimene seda ütles või kirjutas.

Ene Ergma arvas: “Ja põhiline on ka see, et noored peaksid aru saama, et majanduses ei jõua vahendamisega enam kuhugi. Tähtis on korralik haridus.”

Refereeringuga annab teksti autor teise inimese mõtteid edasi oma sõnadega. Refereeringu puhul peab jälgima, et mõte oleks edasi antud ilma moonutusteta.

Ene Ergma arvas, et noored peaksid mõistma korraliku hariduse tähtsust, sest vahendamisega ei nõua enam kuhugi.

Tsitaat ja refereering esinevad tavaliselt koos saatelausega. Saatelause annab infot selle kohta, kes arvamuse esitas ja millisel moel ta seda tegi, nt **Ene Ergma arvas naeratades, et**

...

NÄIDISLUGU. ARVAMUSARTIKKEL

Loe tekst läbi. Kas esitatud küsimus on sinu arvates piisavalt huvitav? Miks sa nii arvad? Pööra tähelepanu allakriipsutatud sõnadele. Miks on sinu arvates kasutatud just selliseid sõnu? Kas paksus kirjas sõnad on sulle arusaadavad? Vajadusel selgita välja nende tähendus.

Ainult üks küsimus: mis on praegu Eesti jaoks kõige olulisem?

24. veebruar 2009

Õhtulehe veebitoimetuse küsis Vabariigi Presidendi vastuvõtul külaliste käest ainult ühe küsimuse: mis on praegu Eesti jaoks kõige olulisem?

President Arnold Rüütl arvates on praegusel raskel ajal kõige olulisem realistlikult käituda ja **üksteist** vajadusel **toetada**.

Roheliste erakonda kuuluv Riigikogu liige Toomas Trapido leidis, et praegusel ajal on kõige **olulisemateks märksõnadeks** õppimine ja koostöö.

Riigikogu esimees Ene Ergma arvas aga, et peamine on mitte laskuda meeleheitesse, sest Eestil on olnud praegusest tunduvalt raskemaid aegu. "Ja põhiline on ka see, et noored peaksid aru saama, et majanduses **ei jõua** vahendamisega enam **kuhugi**. **Tähtis on** korralik haridus," toonitas ta.

Laulja Tanel Padari hinnagul on praegu kõige olulisem **seljad kokku panna**. "Eestlased kipuvad seda aeg-ajalt unustama," ütles ta.

"Kui eesti inimene suudab kohaneda majandusolukorraga, mis meil praegu on, siis **oleks** see tänavuse aasta **suurim sündmus**. See peaks tähenda, et inimene, kelle palka on vähendatud või kes on koondatud, **leiab endas jõudu** oma äri uuesti üles ehitada," vastas aga Liis Lass, kelle hinnangul on praegu kätte jõudnud hetk, kus on vaja **jalad kõhu alt võtta**. "Seega minu soovitus oleks **rohkem ettevõtlikkust** ja **vähem vigisemist**," ütles ta.

Liis Lassi kaaslane, keskerakonda kuuluv Riigikogu liige Lauri Laasi rõhutas, et praegu on oluline rasked ajad **üle elada** ning **leida** endas **ühtekuuluvustunnet**.

<https://www.oh tuleht.ee/317597/ainult-uks-kusimus-mis-on-praegu-eesti-jaoks-koige-olulisem>

TÖÖLEHT 3

ÜLESANNE: TARTU VAATAMISVÄÄRSUSED

Tutvu võimalikult paljude Tartu vaatamisväärsustega.

Toreda mälestuse saamiseks Tartu õppereisist on OÜ-l Algus kavas teha **videokokkuvõte**.
Palun selle jaoks:

- Teha paari-kolme teid kõnetanud vaatamisväärsuse juures (koos vaatamisväärsusega) üks foto oma väiksest seltskonnast (foto või endel/*selfie*).
- Ja teha teie valitud kohatades üks-kaks lühivideot oma seltskonnast. Videos öelge
  - mida ootate õppereisilt;
  - kuidas kavandatud tegevused sujuvad;
  - mida soovite Eestile järgmiseks 100 aastaks.

Andke videoga edasi emotsioone!

Fotod ja video laadige üles OÜ Alguse poolt saadud lingile.

Valik Tartu vaatamisväärsusi

1. Gustav II Adolphi ausammas Ülikooli tänaval https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=520
2. Inglisild Toomemäel. Sillal olev kiri "otium reficit vires" (puhkus taastab jõu) kutsub üles kasutama Toomet kui hingetõmbamise paika. Nimetus tuleneb inglise stiilis rajatud inglise sillast https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=540
3. Kalevipoja sammas, peetakse Tartu Vabadussambaks, paikneb Vabaduse puiesteel, mäletusmärk Vabadussõjas langenutele, algselt rajatud 1050, okupatsioonivõimu poolt maha võetud, uuesti rajatud 2003 https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=2420
4. Kivisilla makett https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=526
5. Kuradisild, asub Lossi tänaval, moodustab ansambli Tartu Inglisillaga <https://www.puhkaeestis.ee/et/tartu-kuradisild>
6. Monument Isa ja Poeg, avatud lastekaitsepäeval 2004. a, asub Küüni tänaval https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=522
7. Nikolai Pirogovi monument Pirogovi mäel https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=528

8. Seaskulptuur Turuhoone ees, Vabaduse pst 1 https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=525
9. Stalinismiohvrite monument Rukkilill Riia ja Pepleri tn nurgal https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=530
10. Suudlevate tudengite monument Raekoja platsil purskkaevuga https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=518
11. Tartu Kaarsild, jalakäijate sild, toetub Kivisilla vundamendile https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=538
12. Tartu Kivisilla 2004. a valminud makett (sild valminud pärast 1775. a suurt tulekahju, pühendatud Katariinale, hävinenud II Maailmasõna käigus https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=541
13. Tartu linna vanim puumaja Uppsala maja Tartu kesklinnas Jaani tn 7 https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=2365
14. Tartu Linnamüür, Jakobi tänava ääres Toome nõlvalt laskumas, https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=372
15. Tartu Raekoda https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=482
16. Tartu Toomemägi https://www.puhkuseestis.ee/vaatamisvaarsused?id=1609&keyword=Tartu&county_id=3482&group_id=64&ok=Filtreeri&page=3
17. Tartu Tähetorn Lossi 40 https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=487
18. Tartu Vabadussild, avatud uuena 2009 https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=543
19. Tartu Ülikooli botaanikaaed https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=2360
20. Tartu Ülikooli peahoone Ülikooli 18 https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=369
21. Tartu Ülikooli rajajale Juhan Skyttele pühendatud pitsatikujuline mälestusmärk Toomemäel https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=515
22. Toomemägi https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=3165
23. Uus Anatoomikum (Tartu Ülikooli füsioloogia ja patoloogia instituut), Näituse tn 2 https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=494
24. Vabaduse pst paiknev Kalevipoja kuju, peetakse Tartu Vabadussambaks https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=2420

25. Van Bocki maja koos Raekoja-poolse seinamaalinguga Tartu Ülikoolist ja fotonäitus ülikooli õppejõududest Jakobi tänava poolsel küljel Ülikooli tn 16
https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=364
26. Vanemuise teatri suur maja Vanemuise tn 6 https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=3098
27. Vilde kohviku ees Vallikraavi tn 4 skulptuur Oscar Wilde ja Eduard Vilde
https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=529
28. Viltune maja Barclay maja Raekoja platsil 18 https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=498

Söögikohad

1. Legendaarne pubi Zavood Tartu ööeluga tutvumiseks, Lain tn 30
<https://www.puhkaeestis.ee/et/pubi-zavood>
2. Püssirohukelder, hetkel restoranina tegutsev, asub Lossi tänaval
https://www.puhkuseestis.ee/?id=1609&sightseeing_id=374
<http://www.visittartu.com/et/pussirohukelder/>
3. Vene restoran Vassilissa, asub Kompanii tn 2 <http://www.visittartu.com/et/vene-restoran-vassilissa/>
4. Vilde kohvik Vallikraavi tn 4 <https://www.puhkaeestis.ee/et/veini-ja-kunstiresto-vilde-ja-vine>
5. Ülikooli kohvik, paikneb Ülikooli 20 <http://kohvik.ut.ee/>

TÖÖLEHT 4

ÜLESANNE ÕHTUKS (ISESEISEV MÕTLEMINE. TOAKAASLASEGA ARUTAMISEKS)

Küsimused

1. Milliste vaatamisväärsustega tutvusid? Mida veel vaatasid?
2. Millised vaatamisväärsused kõnetasid/ puudutasid sind? Selgita.
3. Keda sa täna intervjueerisid?
4. Kuidas inimesed reageerisid, kui ütlesid, et soovid neid intervjueerida?
5. Mis sulle meeldis tänavaintervjuusid tehes? Selgita.
6. Milliste raskustega puutusid kokku intervjuusid tehes? Selgita.
7. Kuidas sa end täna tundsid? Selgita.
8. Mida uut said täna Tartu kohta teada?

TÖÖLEHT 5

Eesti Rahva Muuseumi külastamine.

Küsimused

1. Mis mulle meeldis ERMi hoone juures? Selgitan.
2. Mis mulle meeldis näituste/ õpitoa juures? Selgitan.
3. Kuidas ma end ERMi külastamisel tundsin? Mis tekitas häid emotsioone?
4. Üks asi, mida ma enne ERMi külastamist ei teadnud. Selgitan.
5. Üks asi ERMis, mis mind üllatas. Selgitan.
6. Üks asi ERMis, mille kohta soovin lisainfot leida. Selgitan.
7. Üks ettepanek, mida ERM võiks oma ekspositsiooni lisada. Selgitan.

TÖÖLEHT 6

MÖTTEMÜTSID

1. KOLLANE MÜTS: positiivne

Milline on õppereisi positiivne külg?
Millised on võimalused?
Miks see idee hea on?

2. MUST MÜTS: hirmunud ja kahtlev

Kas see ikka toimib?
Mis on selle nõrgad küljed?

3. PUNANE MÜTS: intuitsiivne ja tundlik

NB! Ära arvusta ennast sellepärast, kuidas sa end tunned.

Milline oli mu ootus õppereisile?
Kuidas ma selle tõttu hetkel tunnen?
Milline on mu tunne õppereisi lõpus?

4. VALGE MÜTS: kõige suhtes tähelepanelik

Mis toimus?
Mil viisil toimus?
Kes osalesid (tase)?
Kuidas kõik sujus?
Kas õppereis vastas ootustele?

5. ROHELINE MÜTS: loov ja alternatiive pakkuv

Kuidas oleks saanud apsakaid ära hoida või lahendada?
Mida oleks õppereisil võinud teistmoodi teha? Paku välja erinevaid alternatiive.
Kuidas võiks sisustada suvist õppereisi?

6. SININE MÜTS: mõtlemisprotsessi juhatav ja kontrolliv ning organiseeriv

Tee sissejuhatus arutelule:

Sõnasta üldine eesmärk: Kuhu me analüüsiga tahame jõuda?

Tutvusta, mis järjekorras värvid räägivad ja mis tähendus on värvidel

Tee vahekokkuvõte (poole peal):

Mida me oleme siiani arutanud?

Milline mõte on kõlama jäänud?

Mida me veel arutame?

Kui arutlejad eemalduvad probleemist, too nad teema juurde tagasi.

Mulle tundub, et me eemaldume arutletava probleemi juurest (et me läheme teemast liiga kaugele). Kas keegi võiks meelde tuletada, millest me rääkida tahtsime?

Tee lõpus kokkuvõte:

Kas me töötasime praegu tõhusalt või panustasime tagasihoidlikult?

Millised on järeldused õppereisi kohta?

Millised on ettepanek suvise õppereisi kohta?